

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angeljček“

Štev. 6.

V Ljubljani, 1. junija 1902.

Leto XXXII.

Za mladostjo!

Pripeljite konjiča mi,
Naj belec je, naj vran,
Samo da uzde čvrste je
In dobro osedlan!

Ah, za mladostjo pohitim,
Čez dole, čez goré!
Če treba bo, če treba bo —
Čez pušče in morjé.

V daljavo brzo, moj konjič,
Čez polje v zelen gozd!
In če za morje tudi, hej —
Da dohitim mladost!

Mladost, oj solnčni žarki nje
Kakó blesté, goré —
Kakó po nji utripa mi
In koprní srcé!

Ah, padel truden je po tleh
Moj vrli, urni vran —
In po mladostnih zlatih dneh
Moj up je strt, končan . . .

Vneslav.

Ljubezen in sovražstvo.

(Povest. — Piše Josip Bekš.)

X.

Veliko in kot navadno svetlo solnce je vstajalo drugo jutro tam daleč iznad snežnih Gorjancev. A to solnce ni bilo več ono poletno solnce, ki je klicalo škranjčka k petju, ki je odpiralo očesca zaspanim rožam; ne, bilo je brez dobrodejne gorkote, to solnce je bilo mrtvo in mrzlo jesensko solnce.

Gjuro se je zbudil ter stopil pred kočo, ne da bi se ozrl na poleg sebe spečega Marka. Skoro stresel se je ter siknil:

„Zima — — —. Alah, kjer se je rodil tvoj prerok, cvetè večna pomlad. A tu nad gjavri visi tvoje prokletstvo. Alah, ne pusti svojega sina umirati mraza in lakote! Hranim jih svetle in suhe zlatnike, toda ti zlatniki mi ne dadó gorkote in hrane. Alah!“

Tam nad horizontom pa se je pojavilo troje jezdecev, ki so v lahнем diru jezдили proti Gjurovi koči.

„Gredó, ha, gredó. Marko še smrči kot medved. Prav tako!“ Zadovoljno si je mél roki. Jezdci so za trenutek postali. Dva sta ostala na mestu, tretji pa je dirjal proti koči.

„Alah naj ti dá dve življenji tvojega otca — ali si prišel na kupčijo z vinom?“

S hropečega belca, ki je bila kaj lepa in iskra žival, je stopil z zadovoljnim nasmehom Brtoncelj.

„Gjuro, težko je šlo, toda vjel šem ju.“

Molčé sta si podala roki.

Ta Brtoncelj ni bil več oni Brtoncelj z Gričevja. Za pasom se mu je svetlikal handžar in dva samokresa. Ogrnjen je bil v dolgo dopetačo suktnjo — le klobuk je bil še starega kranjskega pokoljenja.

Privezal je belca h kotu ter potrkal Gjuru na ramo.

„Ognjin prijezdi za nami. Zdi se mu, tako mi je rekel v Lešicah, da so nam na sledu. Pa nič hudega! Kje imaš Marka? Kako — ali si ga pridobil?“

„Govori tišje! Marko je moj — v koči leži in spi.“

„Dobro, kaj pa vino? Vse vredil?“

„Bodí brez skrbi! Alah je sicer prepovedal vsako dotiko z vinom, toda v tem slučaju ga bodeta pila samo onadva — hahaha.“

Brtoncelj je pomignil Gjuru, dejal oba kazalca med zobe in zabrlizgnil.

Jezdeca, ki sta stala nepremično v precejšnji daljavi ter čakala na znamenje, se spustita v dir.

Iz Gjurove kočé pa je pomolil kodrasto glavico Marko, katerega je vzbudil Brtoncljev žvižg, ter vprašal:

„Gospod, kaj pomeni to?“

Brtoncelj in Gjuro se okreneta.

„Marko, prišli so — pobratim in sovražnika! Glej, to je moj pobratim, hudodelca pa prihajata ravnokar.“

„To je tvoj pobratim? Kako se zove, kako naj ga kličem!“ vpraša Marko in poda roko Brtonclju.

„Da, moj prijatelj in pobratim Miloš“, odgovori Gjuro, med tem, ko so se vjele njegove oči z Brtoncljevimi.

„In Miloševa sovražnika prihajata šele zdaj? Gospod, zakaj niso došli vsi skupaj?“

„Kar moraš zvedeti, si zvedel. Miloševa sovražnika sta ob enem tudi moja in tvoja sovražnika. Pomni to, a ne kaži jima mržnje“, je bil kratek in nekoliko trd odgovor Gjura.

Ostala dva jezdeca se približata koči ter ostaneta kakih trideset korakov na mestu.

„Bliže, bliže, prijatelja!“ jimá zakliče Gjuro v slovenskem jeziku, da ga ni zlahka umel Marko.

Približala sta se — Kovaček in Blažev Tine. Oba sta bila izmučena od dolgotrajne ježe, saj nista poprej še nikdar jezdarila.

Posebno Kovaček je zelo upadel, a tudi Tinetu so se poznali sledovi prestanega truda in težav. Kovaček je z jeznim pogledom meril Brtonclja; spoznati je bilo na prvi pogled, da je moral preslišati marsikatero trdo besedo od njega. Tine pa je stal mirno in ponižno pred njima ter čakal, kdo začne.

„Kam naju še dovedeš, slepar“, je siknil Kovaček skozi zobe, „ali bova s Tinetom v tej bajti služila denar? Mar bi bil jaz, tepec, ostal doma za pečjo pa krpal škarpe, kakor pa tu zmrzoval in gladoval.“

„Vrnita se, ako moreta — pot vama je odprta, ako nočeta potrpeti, da pridemo do pravega kupca“, odgovori Brtoncelj ter pogladi tja v en dan belca.

Marko sicer ni natanko vedel, kaj obravnavajo, pač pa je spoznal iz vedenja in ostrih besedi, da je storil Brtoncelj tovarišema veliko krivico.

„Obljubil je sicer Gjuru svojo pomoč, a le zato, da ga ni dalje mučil. Če sta pa v resnici sovažnika njegove domovine in Miloševa, pobratima Gjura — o tem se hoče prepričati.“

„Ali gremo takoj?“ vpraša Brtoncelj Gjura, ki si je vihal brke in gladil dolgo svojo brado.

„Ognjin mora priti v kratkem; počakajmo še nekoliko.“

Kovačka je vnovič razgrela.

„Vidiš Brtoncelj, ti si slepar! Povej, kaj nameravaš z nama? Kaj sem ti storil jaz, kaj ti je storil Tine, da se znašaš nad nama? Zakaj ne govoriš s tem človekom“, pri teh besedah pokaže na Gjura, „v jeziku, katerega govorim jaz? Ti si izdajalec!“

„Kaj vpije ta človek?“ popraša Marko Gjura, ki je smeje poslušal Kovačka.

„Blede se mu; pravi, da je nedolžen, da nismo vjeli pravih ptičkov“, se zlaže Gjuro.

Brtoncelj se ni zmenil za vpitje Kovačkovo, segel v torbo po steklenico ter pridno namakal suho grlo.

„Bodita uverjena“, tako ju je nagovarjal Gjuro, „da vaju nikdo ni osleparil, temveč da gotovo in sicer v kratkem zaslužita, kakor vama je bilo obljubljeno. Brtoncelj je stari kupčevalec z mojim bratom, ki ima posestvo v bližnjem selu in vinograde krog cvetočih vrtov. Pri meni ste se oglasili le radi tega, da vas popeljem na njegov dom. Za zdaj ste moji gostje, Alah naj vam odpre duri, vstopite!“

Kovaček in Tine nista bila kar nič prepričana o resnici Gjurovih besed, le lakota jima je velevala, da sta vstopila v brlog navidezno sicer mirna, a z gnjevom v duši.

Čez pol ure je na ognjišču zaplapolal plamen, po koči pa se je jel širiti prijeten vonj po pečenki.

„Kdaj pride Ognjin? Rekel si, da nas zasledujejo; Brtoncelj, kaj misliš s tem? Pa ne da bi razblebetal celo stvar po svetu, kakor običavajo v tvoji domovini stare ženske“, povzame Gjuro in odtrga z močnimi zobmi dobršen kos slatne pečenke.

Marko je pogledal z osupnjenostjo, kakor da bi mu prečital ravnokar spisano smrtno obsodbo — da ga varajo, o tem je bil zdaj zagotovljen.

Gjuro je bil v odgovor le Brtoncljev hipni pogled in pomenljivi utrip z očmi. Potem se pa nista menila več za ostalo družčino, temveč zleknila sta se po medvedji koži ter zasmrčala.

Ogenj je na ognjišču počasi prasketal, sicer pa je bilo v koči mirno in tiho kakor v grobu.

Od dolgotrajne ježe utrujena sta se naša ujetnika stisnila drug k drugemu in hotela zaspati. Toda skrbi so ju mučile in jima branile, da kar nista mogla zaspati.

„Kovaček, moliva še par očenašev za srečno vrnitev v domovino; verjemi mi, Brtoncelj ima hude nakane, moliva, molitev pomaga. Ah, moja uboga mati, da bi vi vedeli — —“, tako je šepetal Tine in dregal s komolcem Kovačka, ki je po končani večerni molitvi padel takoj v neko omotico, a zaspal ni.

„Kaj hočeš, daj mi mir in pazi, da te ne zasači ta črni ropar ali pa satan Brtoncelj!“ ga je svaril Kovaček, ko se je na lahno dvignil in pogledal po spečih. Korak od njega je bil zavit v preprogo Marko; tudi ta ni zaspal — današnji dogodki so uplivali preveč živo na njegovo domišljijo. Nekako potajil se je, tako da je imel prosto uho in za dihanje dovolj svežega zraka.

Marko sicer ni bil kos slovenščini, a ker so si vsi južno-slovanski jeziki zelo sorodni, torej tudi slovenščina in bolgarščina, je vjel marsikako besedo, ki je bila zanj te važnosti, da si je razvozlaval, kar je imel še zamotanega gledé razmerja med njegovim gospodom in nenavadnimi gosti.

„Jaz ne morem spati, preveč sem truden“, je tožil Tine, hoteč razplesti pogovor med Kovačkom.

„Daj, moliva!“ in izvlekel je rožni venec, ki mu ga je bila dala na pot ljubeča mati.

„Pozneje, če hočeš! zdaj je treba misliti na rešitev. Pa ko bi človek vedel, kaj namerava z nama ta vražji Brtoncelj? Ali naju hoče prodati v sužnost, ko naju je pripeljal k temu črncu? Meni se zdi, da je Turek — pa vendar menda ne, ko tako gladko govori naš jezik. O Turkih sem že marsikaj čul od starih ljudi, ki ne lažejo — Bog se usmili! Saj pravim, Iglíčar je poznal Brtonclja, kakor nikdo — zato sta si bila tudi vedno navskriž.

Ali se spominjaš, Tine, tistega večera, ko smo sedeli v Brtoncljevi hiši in pili za slovo, kako sta se sporekla? — Le vrzi me pod kap, samo toliko pazi, da ti ne odpade umazana roka! — tako mu je rekel Iglíčar, Brtoncelj pa je stal sredi sobe blede kakor kreda in niti z očmi si ni upal treniti. Tine, Iglíčar je vedel, zakaj je tako govoril, pa tudi Brtoncelj je vedel, zakaj mu ni odgovarjal. Ali misliš, da ne?“ Tako je govoril boječe in komaj slišno, Tine pa je bil zatopljen v molitev.

„— za sovražnike, ki nas zalezujejo, hoteči nam škoditi na duši in telesu; češčena si Marija . . .“ Na Tinetovem rožnem vencu so padale jagode, z njegovih lic pa so kapale solze . . .

Mladenič menda še nikdar ni občutil teh besedi, ki jih je pogosto pridevala njegova mati dokončanemu rožnemu vencu, tako globoko v srce segajoče, kakor baš sedaj, ko je bil vjet — v roparskem brlogu. Pred očmi so mu vstajali spomini na zadnje ure, katere je preživel pri bolni materi, in težke misli so mu vznemirjale dušo: morda vzdihuje po njem, ki jo je pustil samo v revščini in skrbeh, in se morebiti ne vrne nikdar več; morda trepeta v zadnjih trenutkih, morda pa leži blede na mrtvaškem odru, ljudje pa prihajajo, po prstih in natihoma pa si šepečejo o njem, o hudobnem sinu, ki jo je pustil, da pogine v gladu in bolezni . . . Ljudje so trdi, a on ve, da se mu ni nikdar vrivala zla misel, šel je v svet, da ji pomaga, ker jo ljubi, kakor ljubi vsak dober sin dobro mater.

Lunini žarki so polzeli po sliki njegove matere, ki jo je poljuboval in močil s solzami.

Starček in gora.

Aj, vsa s snegom si pokrita
Gora veličastna ti;
Krasno vrh se bel ti svita,
Kadar zarja ga zlati.

Ko pa pomlad se povrne,
Pa še lepša, lepša boš:
Mene pa takrat zagrne
S črno zemljo tropa mož . . .

F. Osojski.

Jasni in temni dnevi.

(Povest v pismih. — Spisal A n g e l a r Z d é n č a n.)

(Konec.)

XIV.

Ravne, dné 15. velikega travna 1886.

Mila prijateljica!

Solzna sem prebrala Tvoje pismo, ko sem se spet vrnila v Ravne. Veš, bila sem mesec dni doma. To je bilo prijetno. Vsaki dan sem bila tudi pri Tvoji materi. Sedaj so vaši vsi veseli in zadovoljni. Janezek se prav pridno uči in je z vsem preskrbljen. Ravno pred par dnevi je pisal domov, da je dobil neko podporo. Ne vem, kako se ji že pravi: vsako leto bo dobil 80 gld. zastonj. Ali ni res srečen? Starejši brat prav pridno gospodari, tako da se je vse pri vas na boljše obrnilo. Samo to me je žalostilo, ker so mi Tvoja mati pripovedovali, da si nekaj prehlajena in bolna. Jaz nisem hotela in mogla tega verjeti. In sedaj je res! Tvoje pismo mi pravi, da ležiš na smrtni postelji. Ne, ne! To ni mogoče! Moja najboljša prijateljica mi ne sme umreti. Molila bom, in Marija me bo uslišala, če je le Božja volja. Obljubi se na Brezje, in ko ozdraviš, bova šli skupaj. Želiš, da bi Te obiskala. O gotovo, ko bom količkaj časa imela; a doma me tako neradi kam pusté. A k Tebi, vem, da me bodo. Prej ne jenjam prositi in prositi. Rada bi Te videla. Pa saj mi ne boš umrla, ne smeš mi umreti. Kdo bo pa pri Janezku za kuharico? Kaj bodo pa mati brez Tebe počeli in kaj teta v Bistrici? Zato ne morem verjeti. Zdravi se, pij pelin in sladke koreninice in brinove vršičke in ječmen. To Te bo gotovo ozdravilo. Pa piši mi, piši vsaj dve vrstici, kako Ti je sedaj. Potem Te precej obiščem in povedala Ti bom novega veliko, veliko!

Srčno pozdravljena!

Tvoja na veke
Anica.

XV.

V Bistrici, dné 9. roznika 1886.

Ljuba Anica!

Dolgo čakaš mojega pisma, pa saj je že pišem skoraj tri tedne. Pišem, pa zopet raztrgam. Včasih se pa tako utrudim že v začetku pisanja, da moram nehati. Pridi torej, pridi pogledat Svojo umirajočo Mimico! Željno Te pričakujem, skoraj tako željno kakor — smrti! Udala sem se vsa v Božjo voljo.

Včeraž so bili z Bogom pri meni gospod kaplan Matija in so me čudovito potolazili. Veš, jaz opravljam šestnedeljsko pobožnost v čast svetemu Alojziju. Doslej sem še hodila v cerkev, a to pot nisem mogla več.

Zato so pa prišli z Bogom na dom. Rada bi umrla precej potem, ko bom dokončala vseh šest nedelj. In jaz sem trdno uverjena, da bom ravno tisto nedeljo. Bog vé, če bo res? Zato pohiti, da me še dobiš živo. Pa včasih bi spet rada živela, oh, saj je tako težko pustiti mlado življenje! In skoraj upam ob tacih prilikah, da bom. Včasih začutim v sebi veliko moč življenja in stopim samozavestno iz postelje na tla, a se slabosti zgrudim. In takrat prešine moje srce neskončna bol, kako sem slaba. In spomnim se Tebe, spomnim toliko drugih bistriških prijateljic, ki ste rdeče, polne življenja, veselja in zdravja. Oh, nevolja bi me prišla, pa saj je tako Božja volja. Sicer pa ne čutim posebnih bolečin. Če bi me v prsih tako ne držalo in peklo, da bi se mogla odkašljati, pa bi bilo dobro. Včasih sem tudi vesela in dobre volje, ko me pridejo obiskat prijateljice. Moja mama so pri meni že štirinajst dni in mi strežejo. Kako mi lepo zrahljajo! O mati, kdaj jim bom povrnila vse dobrote? Rada bi umrla v materinem naročju in v Tvojem! Ako bom prej umrla, dokončaj Ti šestnedeljsko pobožnost zame. Pa v spominu me moraš ohraniti, moliti zame in nobene prijateljice na svetu ne smeš več raje imeti, kakor si mene. Veš, jaz sem Te najbolj ljubila! Težko več pišem, zato mi oprostí. Pridi, da Ti še kaj naročim. To je moje zadnje pismo.

Materi sem naročila, da moraš biti Ti družica na novi maši mojega bratca. Lepo mu priveži venec okrog roke! Kako rada bi jaz doživela tisti dan! A gledala vas bom iz nebes doli vse in za vas prosila. Koliko bi Ti imela še povedati, a ne morem več pisati... Zato pridi!

Pozdravljam Te zadnjikrat

Tvoja
Mimica Dobravec.

Dostavek.

Loški potok, dné 2. maja 1902.

Kot novomašnik sem obiskal 7. velikega srpana 1900 svojega prijatelja na Blokah. Pogovarjala sva se to in ono. Razgovor je nanesel tudi na nekdanjo prijateljico Mimice Dobravec, ki je stanovala in še prebiva v bloški župniji. Zato sva jo drugi dan obiskala. Dobila sva jo na lepem, prijaznem domu sredi živahnih in prijaznih otročičev. Iz nekdanje male Anice je postala modra, skrbna gospodinja. Razgovarjali smo se tudi o rajni Mimici, ki je bila nam vsem dobro znana.

Umrla je res — ali je bil slučaj ali volja Božja — na dan sv. Alojzija. Kako udano je umrla! Anica je bila pri njeni smrti. Ko je ležala na mrtvaškem odru, se ni zdelo nikomur, da je umrla, ampak da spi. Belo oblečena, z vencem na glavi je bila kot speč angelček. Pogreb je bil krasen, dan lep in jasen, 23. junija 1886. In sedaj počiva njeno telo in čaka vstajenja tam na bistriškem pokopališču; njena duša pa se raduje na Srcu Jezusovem in naslaja ž njegovo ljubeznijo. Za temnimi so ji prisijali večno-jasni dnevi, ki ne poznajo solnčnega zahoda...

Dijaski izlet.

Čemu sem vam, dragi znanci, napisal to povest? Saj ni v njej nič zamotanih dejanj, nič posebnega. V teh pismih se ne razkazujejo čudoviti dogodki in strašni preobrti. Marsikoga ta preprosta pisma ne bodo zanimala. A kaže se v njih preprosta, pobožna duša, blago srce. In to preprosto, a vendar že britko izkušano srce vam kot na sliki pokazati je bil moj namen. Ohranite je torej v spominu, kakor je hranim jaz.

Na svetu vršé viharji in nevihte, a vejejo tudi lahne sapice, naletava pohleven dežek. In bolj nas ljubko boža vetrec kot vihar, več koristi dežek kot naliv. In ta povest bodi rahel dežek in ljubka sapica, ki naj zaveje v srca milih čitateljev, in dežek naj jih usposobi za čednosti, ki jih razberó iz teh pisem!

Oče je le oče!

Gežko je bobnela voda po globoki strugi, da se je potresal breg, in se usipala razmočena prst v kalno vodovje. V jeznem diru so bučali valovi sem od gorá, valili s seboj robato kamenje in podirali drevesa, stoječa tik ob potoku. Ves teden so bile zatvornice neba odprte, dež je lil v debelih curkih iz pepelnatih oblakov, in privreli so hudourniki iz gorskih tal, studenci so udarili z večjo močjo na dan, in potoki so se spremenili v jezne, bučeče reke. Kopali so zemljo, odhnašali drevje, ruvali grmovje, se razlivali čez plodna polja in pisane travnike.

Mnogo ljudi je stalo na bregu razdivjanega potoka; strmé so zrlí v globoko strugo, v kateri je voda še vedno naraščala. Med njimi je bil tudi reven gostač, ki je z dolgim drogom vlačil drva iz vode in naprej potiskal grmovje, ki je priplulo po vodi, da se ni zajezila ozka struga.

„Moj Bog, kaj takšnega! Take povodnji menda ne pomni nihče, kar nas je v vasi!“ zastokal je gostač svojemu gospodarju, bogatemu Jamniku, ki je potrj stal ob strani in žalostno gledal, kako je voda s peskom zaspala njegovo njivo.

„Nihče, nihče; moj pokojni oče so pravili, da je tedaj, ko so bili še majhni, ta-le potok preplaval pol vasi. Tedaj je tudi odnesel Mihčev skedenj, ki je stal onkraj potoka.“

„Tokrat je moralo biti pa še hujše!“

„Še hujše!“

„Andrejče, Andrejče!“ se zopet hipoma oglasi gostač in pogleda po svojem petletnem sinku, ki se je še ravno prej igral poleg njega.

„Kaj je, oče?“

„Vidiš ga, poredneža, ne hodi tako blizu vode, da se ne pogrezne izpodjedeni breg in ne padeš v vodo.“

„Ono-le kolesce bi rad ujel, oče, vidite, ki je nese voda s seboj.“

„Kaj boš s kolescem, če padeš v vodo! Le stran!“

In zaglobil se je zopet v svoje delo. Drv je plavalo vse polno po vodi. Bila so iz Jamnikove skladačnice, ki jo je voda podrla in sedaj odnašala s seboj težka polena in klade.

„Oče, poglejte, vsa njiva je že pod vodo!“

Res, zelena pšenična stebela so gledala iz kalne vode, se tresla in gibala v valovih. A voda se je še vedno zaganjala črez breg, kopala prst in zasipala s peskom cvetoče polje.

Tedaj je priplaval po vodi ogromen hlod. Gostač je uvidel, da ga ne bo mogel sam zmagati, zato pokliče okolu stoječe ljudi na pomoč.

„Jamnik, Tone, Brusin, pojdite mi pomagat! Ta je pa gotovo iz tvojega gozda, Tone!“

„Seveda je“, se je oglasil ta. „Ali, kakšna škoda, če se nam ne posreči spraviti ga na suho.“

Uprli so se in vlekli na vso moč; tedaj pa se je pričel breg pod njimi udirati, pogrezati in vsipati se v vodo.

„Proč, proč, breg se pogreza!“

Hipoma so odskočili vsi na stran, prst je zagrmela v potok in voda je zalila izkopano jamo.

„Oče, oče!“ Iz potoka se je zaslišal presunljiv krik. Andrejče se ni mogel dovolj zgodaj umakniti in z bregom vred je padel v vodo.

„Andrejče, Andrejče!“ Ves bled je obstal oče na bregu, za hip ni vedel, kaj bi storil. Videl je pred seboj odprt grob, kamor se je ravno strmoglavil ljubljeni sinček, in bil je skoro prepričan, da tudi njega pogoltna jezni vrtnec, če bi ga hotel rešiti. A le za trenotek je trajal ta pomislek, potem pa mož bliskoma plane na sredo vode, kjer se je Andrejče še držal na površini. Valovi so se zaletavali vanj, pa zopet odmikali, kot bi se hoteli poprej še pošaliti s svojo žrtvo, predno jo zakopljejo v hladnem naročju.

Ljudje na bregu so obstali osupli. Vse je pretresel nenavadni dogodek tako, da so bili kot okameneli.

„Utoneta obadva!“

„Neumnež, rešiti ga ne more! Izgubljen!“

„Oče je le oče!“

A notri v razburkanih valovih se je boril oče; z desno roko se je krčevito oklenil ljubljenega otroka in ga držal nad glavo, z levo pa je hotel kljubovati ljutemu vrtnicu, ki ga je pogoltnil do vratu. Vrtil se je v krogu, in zdelo se je, da je že izgubljen. Valovi so mu butali čez glavo, v obraz je posinel in moči so mu pojemale. Hotel je zgrabiti za drog, ki so mu ga oni na bregu podali v pomoč, a tedaj so mu zopet kalni valovi bruhnili v obraz. Z nenaravno močjo se je še enkrat sklonil pokoncu, v obupnem strahu in v zadnjem trenotku, ko je že izgubljal zavest, se je oprjel z vso silo za drog. Potegnili so ju srečno h kraju in izvlekli na suho.

„Sinko, moj sinko!“ S tem vsklikom je omahnil oče na bregu poleg sina in poljubljal njegov blede obraz. Sin je imel oči zaprte in ni dihal.

„Mrtev! Mrtev!“

Kaj? Ni mogoče! Tako hitro ni mogel utoniti!

Pričeli so ga drgniti in za malo časa je že odprl oči, ustnice so se zganile, in Andrejče je šepnil „oče!“

O, kakšna nebeška radost se je tedaj razlila po očetovem obrazu, sklonil se je po koncu in dvignil proti nebu oči. Srce mu je bilo prepolno silne sreče, in oči so se mu porosile, in mej smehom je jokal veselja.

„Sin živi!“ Vsa ogromna bolest se mu je odvalila od srca, bil je kot prerojen, in planil je pokoncu, da bi dal duška svoji sreči. Sklonil se je zopet k sinu, ga vzel v naročje, ga poljubljal na lice, na čelo, na usta in vsklikal:

„Sin živi!“ Sin živi!“

Občutil je do svojega otroka toliko ljubezen, kot še nikdar prej. In ko ga je držal v naročju, je bil bogat, o tako bogat, kot ni kralj čarobne devete dežele v narodni pravljici.

Veste, oče je le oče!

C. G.

Lilija.

Pripeka, pripeka solnce zlató
Na zmóčenih pótnikov trudno trojico:
Žgè Detece ljubo kot biser lepó,
Žgè Jožefa in presveto Devico.

Družinico kruti preganja Herod;
V Egípet neznani bežati zdaj mora,
Da vsprejme hvaležno jo tuji tam rod,
Ker Bógu ne dá dom rodni prostora.

In vzame zaveso si Mati z glavé,
Pa Detece ž njo pokrije ljubeče,
Da trudno zaspalo bi v sanje zlaté,
A njó naj le peče solnce to žgeče.

A roj preganjalcev za njimi hití . . .
Kam zdaj se rešiti družinica hoče?
Puščava povsod je, kar zró njih očí,
Nikjer ga ni grma, drevesa, ne kočé.

Iz srca Marijnega prošnja privrè,
In pošlje v nebó gorečo molitev,
Da Oče jih dobri pogube otmè,
Da milosten pošlje z nebá jim rešitev.

Usliši rad prošnjo dobrotljivi Bog —
Iz srca privrela je svete Device —
Otetí jih hoče Herodovih rok:
Zató pa jim nove ustvari cvetlice.

Tri lilije bele iz tal poženoó,
In slednja njih čvrsto rase in rase,
Razširja si stebbla, razširja močnoó,
Da vspréjmejo lahko družinico vase.

Sledé proganjalci trojici zamán, —
Neznatne le zró tri lilije bele . . .
Nedolžnosti znak ta cvet je krasán,
Nedolžne takrat so pogube otele.

Angelar Zdénčan.

Podlasica.

Črtica. — Spisal Fr. Ks. Steržaj.

Kodranov Matevž in pa Šiškov Lipček, ali pa narobe: Šiškov Lipček in Kodranov Matevžek, to sta vam bila tiča. Da si iskal pod našim zvonom njima par, ne vem, če bi ga bil našel. Kadar je bilo treba iztekniti v grmovju za hišo gnezdo polno lačnokljunih srakoperjev, kadar je bilo treba v potoku s kamenčki lučati sosedove gosi in race — takrat sta bila Kodranov Matevžek pa Šiškov Lipček sama — ali pa vsaj pòleg. In kako pridna sta bila pri malopridnosti! Vse drugače jima je šlo kakor tedaj, kadar je bilo treba v šoli sedeti na trdi klopi in poslušati gospoda učitelja. No, pa Šiškovemu Lipčku se vendar ni zdelo vedno tako pusto v šoli.

Kadar so namreč gospod učitelj pristopili k omari tam pri vratih — tedaj mu je zažarel obraz od veselja. In da bi pokazal to veselje, je navadno dregnul s pestjo Kodranovega Matevžka pod rebra. No saj mu ni zameril — bila sta odsile prijatelja. In ko so učitelj prinesli iz omare lepo zavit omotek in ga potagoma razvili — hej — tedaj je Kodranov — hotel sem reči: Šiškov Lipček poskočil v klopi, podprl si glavo z rokama in ni trenil z očesom, tako mirno in zvesto je poslušal. Toda to se je dogajalo le redko, komaj dvakrat na teden, da so gospod učitelj razlagali prirodoписje.

Kodranov Matevžek je sicer tudi poslušal — pa s takim veseljem vendar ne. In ker mu ob takih urah celo Lipček ni pomagal nagajati, nagajal je sam — komur je mogel.

Kodranov Lipček — že zopet sem ju zamenjal — Kodranov Matevžek je imel — ne v šoli, ampak zunaj — na glavi klobuku podobno stvar. Ne vem, če bi kje na svetu dobil klobučarja, ki bi na tako priprost način razširil klobuk, kakor ga je Matevžek. Ker je imel precej debelo glavico, delavniški klobuk pa premajhen — tedaj je nekoč izmaknil materi škarje, ko so šivali, in šel ž njimi za skedenj. Tu je prijel že precej izdelano pokrivalo — in tebi nič, meni nič, odrezal krajce in pomeril. Stal mu je na glavi kakor vlit lonec. Kar poskočil je, tako je bil vesel uporabne iznajdbe. A mati se menda niso veselili te njegove bistrournosti. Ko je Matevžek nekaj minut kasneje priskakal iz veže, si je brisal debele solze in z rokami oprijemal za hlače, kakor bi hotel preizkusiti, je li so še prašne ali ne. Od tedaj je pa vseeno nosil Matevžek na glavi klobuk, ki je bil bolj podoben loncu kakor pokrivalu.

Šiškov Lipček pa je nekoč stikal gori pod streho med staro šaro in privlekel izmed nje še precej dobro ohranjen dedov klobuk s širokimi, pokloftanimi okrajci. Ves vesel je udaril ž njim po skrinji, da bi otresel prah. Pa si ga je nataknil mesto raztrganega slamnika na iznajdljivo glavico.

Četrtek je bil.

Oj, ti blaženi četrtek! Kdo izmed šolarjev se ga ne zveseli? Saj je to dan, ki je popolnoma njihov. Sevé, če ga jim oče ali mati ne vzamejo s tem, da jim naložé kako delo. Sicer je pa to dan, ko se sme otročad ves ljubiti dan igrati, ako jim namreč v šoli ne dajo gospod učitelj naloge.

Bilo je torej v četrtek okoli poldevetih dopoldne, ko je stopil Lipček pred hišo in pogledal po vremenu. Na hlačnici se ga je držala slama — saj veste, „kdor dolgo leži, se ga slama drži“; obraz je bil nakremžen na vse prečudne načine. Menda je z levo nogo vstal, ka-li? Z roko si je mencial oči. Videlo se mu je, da mu solnčni žarki ne ugajajo.

Ko je tako stal in premišljal, kako bi „koristno“ uporabil prosti dan, tedaj se je oglasil gori na brežičku nad Kodranovo hišo Matevžek.

„Ho-hoj! Lipček? Ali si že vstal?“

A Lipček je molčal. Ni se mu ljubilo odgovarjati.

No, Matevžka ni ostrašila njegova molčečnost.

„Lipček, pojdi gor! Ti ne veš, kaj sem dobil v grmovju!“

„Kaj?“

„Ugani!“

A Lipčku se še ni zljubilo ugibati. Bil je preveč zaspan. Obrnil se je v kuhinjo pogledat, če so mu pustili mati na ognjišču v lončku kaj žgancev.

In Matevžek, ki je opazil, da ga z uganko ne privabi, je vnovič zaklical:

„V hrastovem porobku sem dobil podlasico —.“

Šiškov Lipček je že tekkel po bregu navzgor. „Kaj si dobil, praviš?“

„Podlasico!“

„Če res? — Najbrže bo kaka poljska miš, in ti misliš, da je podlasica.“

„Saj je tudi!“

„No, kakšna pa je bila?“

„Kakšna? — Vidiš, taka-le. Zleknjeno truplo na kratkih nožicah —“

„No, taka je tudi poljska miš.“

„Zgoraj rjava, spodaj bela — kaj pa to?“

„Hm — vse to skup je še vedno — miš!“

„Pa glavo je v enomer obračala semintja, pokukala pod vsak kamen, skočila na grm, kakor senca švignila zopet dol, postavila se na zadnji nogi, pa se zopet kakor belouška plazila po travi. Naposled je zagledala pri grmu slepca, skočila je nanj in ga v gobčku nesla —“

„Kam?“

„V luknjo.“

„V katero?“ je silil Lipček, ki je bil naenkrat prepričan, da je Matevžek res spazil podlasico.

„V oni parobek tam-le.“

„Ali je še notri?“

„Do sedaj še.“

„Veš kaj?“

„Kaj?“

„Ko bi jo midva prijela?“

„Sem že mislil. Ali kako? Če bi luknjo zamašil z mahtom.“

„Kako jo boš pa prijel? Saj ji potem ne moreš nikjer do živega.“

Matevžek si je pomaknil „lonec“ na glavi nazaj in se zamislil. —
A izmislil ni nič.

Lipček, ta Šiškov Lipček — pa je imel bistro glavico.

„Že imam! Pojdiva potihem!“

Počasi sta se pomikala. Le tuintam je škrtnila suha vejica pod nogami.

Hrastov parobek je bil na vrhu precej širok in že nekoliko trhljiv.

Skoro ravno na sredi pa je bila izgledana luknjica, ki se je razširila v precej prostorno duplino. Ven pa je držala samo ona luknjica in še ta — ozka.

Ko sta prišla blizu, je šepnil Lipček Matevžku: „Pokrij luknjico s klobukom.“

In Matevžek je urno potlačil klobuk na odprtino.

„Dobro tišči! Jaz grem pa s klobukom po vode.“

Širokih korakov — Martin Krpan izvestno ni tako velikih delal tedaj, ko je šel nad Brdavsca — je tekel Lipček do potoka, ki je tekel na oni strani. Roki sta mu odletavali od telesa, in široko pokrivalo mu je odska-kovalo — morebiti od veselja, morebiti pa tudi, ker je bilo preveliko za bistro Lipčkovo glavico. Ko je pritekel k potoku, je zajel vode. Nič ni puščal klobuk. Že jo je pihal počasi v breg nazaj. (Konec prih.)

Sreča.

Oživela je narava,
Spet smeji se cvet in sad;
Kmetič polja se raduje,
Srce mu je polno nad.

In pastir na paši vriska,
Pesmi poje dan na dan;
Ni mu mar svetá trpljenje,
Ne pozná še dušnih ran.

Tudi ti, otrok predragi,
Poješ zdaj in srečen si;
Toda Bog ve, kaj še pride,
Sreča naša stalna ni.

A. P.

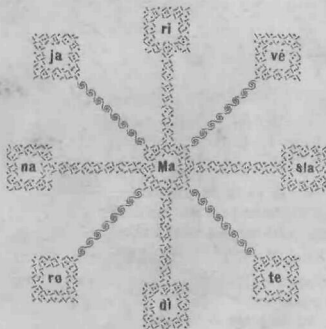
Listje in cvetje.

Nove knjige in listi.

Kosi Anton; *Zabavna knjižnica za slovensko mladino*. — X. zvezek. V Ljubljani 1902. V izdajateljevi zalogi. Natisnila „Kato-liška Tiskarna“. Cena 30 h. — Po pravici sme biti marljivi gospod pisatelj ponosen na to mladinsko knjižnico, ki je dospela že do X. zv., in jo mladina prav rada čita. Tudi v tem zadnjem zvezčku dobi v roke skrbno odbrane, lahko povzítne in tečne duševne hrane. Posebno nas veseli, da se gibljejo nežne pesmice, praviljice in legende na realnih tleh in se izogibljejo one sedaj običajne semtertja preveč meglene „struje“. (Nekako čudno se nam zdi, da pisateljica „Kristina“ sama tako spoštljivo govori o materi, otroci pa jo tikajo; obratno bi bilo primernejše.) Želimo, da bi se tej prikupni knjižnici še izdatno razširil krog malih čitateljev.

Rešitev zvezdne uganke št. 5.

Marija, narodi te slavé!

Prav so rešili: Fatur Slavko, Ivan in Kristina, učenci na Rakeku; Preglej Hedvika, prodajalka v Trzinu; Pirč Alojzij, Tumpej Andrej, Oberstar Ignacij, tretješolci, Floran Peter, drugošolec, Rogač Anton, Ambrožič Matija, Lenarčič Fr., prvošolci v Ljubljani; Furlani Pepina, Štefana in Romana v Ilir. Bisrlici; Majaron Joško, učenec IV. razreda v Ljubljani; Schelglo Irma, učenka v Sv. Jerdu pri Laškem trgu; Vilhar Franciška Ks., Misedj Ema, učit. kandidatinja v Ljubljani; Fos Efa, gojenka v Lichten-

thurnovem zavodu v Ljubljani; Trškan Lavrencij, Maček Ivana, Kočar Ana, učenci v Sostrem; Burlo Amalija, učenka na nemški soli v Vevčah; Berčič Rozalija, Gorše Marija, Kastelec Jozefa, dekleta pri Sv. Lenartu; Bratun Jožef, učenec na Prežganji; Gale Mar. in Nežiča, Bužar Marija, Košak Mar., Brevskar Mar., Štrukelj Mar., Mohtar Ivanka, Ljubič Francika, Skubic Mar., učenke na Prežganji pri Litiji; Kobal Hermina in Anica, bčerkí sod. svetnika na Vrhnjki; Kozlevičar Fr., Hudoklin Mari., Zakrajšek Leop., Marinček A., dijak v Rudošovem; Markič Ksaverij, Mari Mar., Bidovec Fr., Rotar Ignacij in Uršula, učenci višje skupine v Goricah; Gartner Gabri-jela in Kovčica Leopoldina, učenki III. razreda v Planini; Heric Vekoslav, Bratine Lojzek in France, Išek France, Spindler Ivan, učenci V. razr. pri sv. Križu na Murskem polju; Štih Ludovik, učenec III. razr. v Svetinjah; Vanda Maria, Suncič Ivana, Stanetič Matilda, Rajtman Mat., Ostrc Jozefa, učenke v Križevcih (na Štaj.); Svetina Stanko, Tonček Franci, učenci v Pilberku; Kalu Ivanka, učenka IV. razr. v Kostanjevici; Ellec Ottilija, Geissler Julijana, Tiber Miha, Kranjc Alojzija, Kurnik Miroslav, Ornik Ottilija, učenci IV. razr. pri sv. Ani na Krumbergu; Koubek Ottilija, Fon Hedviga, Samobor Antonija, Još Ana, Bova Ivana, Požar Marijana, Pintar Marija, Gologranc Pavi, Gobec Lucija, Matko Olga, Topoljak Leopoldina, Lager Flora, Šimuljak Pavlina, Kač Elizabeta, Bras Marija, Kunst Marija, Jekl Pavlina, Repinšek Mar., Kumer Julka, Selšek Matilda, Zagorčnik Marija, Levstik Helena, Kupljen Zora, Mencin Pavla, Strnad Nežka, učenke VI. razr. čč. šolskih sester v Celju; Tomšič F. S., dijak v Ljubljani; Meglič Roza na Vranskem; Keršič Cecilija v Podbrezji; Pušenjak Mičica, Milka in Stanko, učenci v Cvenu; Fabjančič Fr., prvošolec v Novem mestu; Jelenc Marica, Pavlina Mici, Pavlič Adela, Jäger Olga, Travenec Milka, Roš V., Trdan Marija, Rozman Amalija, Korenčan Milka, Kobal Mar., Ravtar Zofija, Polak Malč, učenke mešč. šole, Pezdrič Mar., Muhvič Milka, Jalen Ivanka, Štibar Milka, Jankovič Pepina, Brovec Ljubica, Došenc Angela, Kovarič Karolinica, Martinič Angelina, učenke notranje ljudske šole pri čč. Uršulinkah v Skofiji Loki; Ropas Milica, učenka v Celju; Laschaber Alžbina, učenka IV. razr. v Rušah; Majdič Marica, učenka II. razreda v Kranju.

Dostavek: Urednika posebno veseli, da Vas je mnogo ugibalo in uganilo, ker je bilo to Vaše delo kolikor toliko v slavo nebeške Kraljice!

Listnica uredništva.

Ivan Istina: Res je, kjer nedostaje moči, pomore veselje in volja. Poslanim pesmicam se vidi, da so potekle iz srca, gorkega za blagor mladine. A vir je ponekod še plitev in kalen. Le dalje! Gotovo se uglobi in izbistri. Zdraviti — *Mi-ov Janko*: S. „predpustnim večerom“ bo morda v primernem času kaj. Poslane pesmice pa niso porabne. Drugo prilično pregledamo in ocenimo. — *Zalko*: Hvala Vam! Nekaj morda porabimo; v par črticah je pa snov prevsakdanja. — *O. S.*: Na našo pilo se zanašate? Bog varuj! Vedite, da je tam prime, kjer vidimo, da je marno pilila že domača. Sicer pa ne, res ne!

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prihodno vred. za vse leto 5K 20 h, za pol leta 2K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniki dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.